

Ds. Arjan van Groos (1962 - 2014)
Tekst: Lucas 15, 25 - 32
Middagdienst
H. Avondmaal

Broeders en zusters, we zullen in deze dienst de viering van het Heilig Avondmaal voortzetten en luisteren naar wat de Here Jezus ons verder wil leren in de gelijkenis van de verloren zoon. Waarbij we vanmiddag met name stilstaan bij de oudste zoon. Nadat we geluisterd hebben naar de woorden waarmee de Here ons begroet, zullen we alle volken oproepen om voor de Here te jubelen, door het zingen van Psalm 100 de verzen 1 en 4. Maar we zullen deze dienst beginnen met het belijden van onze afhankelijkheid van de Here. Uit eerbied voor de Here zullen we hierbij gaan staan.

- 1. Votum**
- 2. Zegengroet**
- 3. Lied : Psalm 100 : 1 en 4**
- 4. Gebed voor de opening van het Woord**
- 5. Viering van het Heilig Avondmaal**
- 6. Tafel klaarmaken: Lied 356 : 1**
- 7. Dankzegging en zingen : Lied 356 : 3**
- 8. Schriftlezing : Mattheüs 25 : 31 - 46**
- 9. Lied : Psalm 116 : 4 en 5 (over de redding en blijdschap die de Here ons geeft)**
- 10. Tekst : Lucas 15 : 25 - 32**
- 11. Lied : Psalm 63 : 2 (over de liefde van God die ons hoogste goed is)**
- 12. Geloofsbelijdenis van Nicea**
- 13. Lied : Psalm 63 : 3**
- 14. Dankzegging en gebed**
- 15. Slotzang : Psalm 116 : 7 en 10 (over de goedheid en trouw van de Here)**

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, groot en klein,

In deze dienst wil de Here Jezus Christus ons verder bepalen bij de betekenis van de gelijkenis van de verloren zoon. En in het bijzonder bij de reactie van de oudere zoon bij de terugkeer van de jongste en het feest dat zijn vader daarvoor aanricht.

Ik bedien u het Woord van de Here hierover onder het volgende thema:

Niet wie lichamelijk in het huis van God woont, maar wie met zijn hart bij God woont, is thuis bij God.

De terugkeer van de verloren zoon en de vreugde van de vader waren voorbij gegaan aan de oudste zoon. Logisch, want die was op het land bezig met het werk dat daar moest gebeuren. En trouw als hij was, was hij daar aan het werk. Als zoon nam hij het er maar niet van. Maar werkte hij ijverig op het land van de familie. Maar op een gegeven moment is het ook voor hem tijd om rust te nemen en keert hij terug naar huis. Het huis waar hij heel zijn leven al had gewoond.

Maar toen hij dicht bij huis kwam, hoorde hij, waarschijnlijk tot zijn grote verbazing, muziek en geluid van mensen die aan het dansen zijn. Uit het griekse woord dat vertaald is met “muziek” blijkt dat verschillende instrumenten werden bespeeld. Wij zouden vandaag zeggen: er speelde een bandje. En de feestvierders dansten in een reidans. De reidans is een groepsdans, waarin men gezamenlijk de blijdschap deelt. Een dans die dus een heel ander karakter dan wat vandaag de dag in de discotheken te zien is. Waar men wel met heel veel mensen op de dansvloer staat, maar waar men vooral voor zichzelf of tegenover een partner danst. Had hij iets gemist, dat hij niets wist van een feest dat gepland was? En mogelijk kwam er al wat boosheid in hem op, dat hij niet op de hoogte gesteld was van een feest.

Een beginnende boosheid zou gelijk verklaren waarom hij niet naar binnenging, maar hij een van de knechten riep en aan hem vroeg wat er te doen was. Een spontaan en open iemand zou gewoon naar binnen gaan en kijken wat de reden was voor deze uitbarsting van blijdschap en aan het feest meedoen. Maar de zoon blijkt erg gereserveerd te zijn. Hij roept een knecht die naar hem toe moet komen en hem moet vertellen wat daar loos is. Uit de gebruikte griekse woorden en de vorm van deze woorden, blijkt ook dat hij het niet bij een enkele vraag liet, maar dat hij stevig heeft doorgevraagd. Hij wilde eerst precies weten wat er gebeurd was zodat hij zich een oordeel kon vormen en zijn

standpunt in deze zaak zou kunnen bepalen. En hij krijgt het hele verhaal te horen. Zijn broer is teruggekeerd. En zijn vader heeft daarop het gemeste kalf laten slachten. Want hij heeft zijn verloren zoon gezond en wel terug. De woorden van de knecht zijn heel onbevangen. Hij spreekt over: uw broer en over uw vader. Zijn bloedeigen broer is gezond teruggekeerd en zijn eigen vader heeft opdracht gegeven tot dit feest. Want zijn vader is dolgelukkig dat hij zijn verloren kind terughad.

Maar het standpunt van de oudste is heel duidelijk. Hij ziet geen enkele reden om feest te vieren. Zijn vader kan nog zo blij zijn, maar hij ziet daar geen enkele reden toe. Voor zichzelf niet. Maar hij vindt ook dat zijn vader verkeerd doet met dit feest te organiseren. Hij vindt de reactie van zijn vader verkeerd. Hij doet niet mee aan het feest. Daar heeft hij absoluut geen trek in en hij blijft dan ook nadrukkelijk buiten het feest. Hij kiest er bewust voor spelbreker te zijn. Het kan hem niet schelen dat hij door zijn gedrag een domper zal zetten op de vreugde van zijn vader. Hij is boos, zo sta er. Als zijn vader naar buiten komt om met hem te praten, wordt ook heel snel duidelijk wat er in zijn hart omgaat. Hoe het precies met zijn hart gesteld is. Dat de vader deze zoon opzoekt, komt waarschijnlijk omdat iemand van het personeel hem verteld heeft dat zijn oudste zoon thuis was gekomen van het land, maar niet binnen wilde komen en niet aan het feest wilde meedoen.

Ongetwijfeld is dit een domper geweest op de blijdschap van de vader. Ja, het zal hem diep verdrietig hebben gemaakt. Want uit deze daad van zijn zoon is wel duidelijk dat hij absoluut niet blij is met de terugkeer van zijn jongere broer. En dat hij geen enkele reden ziet om uitbundig feest te vieren. Waarmee hij impliciet het handelen van zijn vader veroordeeld. Wat een verdriet voor deze vader op wat zo'n blijde dag is. De gemeenschap met zijn jongste zoon is hersteld en nu neemt de oudste zoon afstand van hem, zijn vader en van het huis waar zoveel vreugde is.

Nu kan een vader op verschillende manieren op zulk gedrag van een kind reageren. Je hebt vaders die op zo'n moment boos worden en hun kind weleens zullen laten weten wat ze hiervan vinden. De beledigde vaders. Er zijn ook vaders die in zo'n situatie hun schouders ophalen. Als hij niet wil, dan moet hij het zelf maar weten. Hij mist een heleboel, maar het is zijn eigen keuze. Ik laat mijn plezier er niet door vergallen. De onverschillige vaders. Maar deze vader is noch een beledigde vader noch een onverschillige. Deze vader heeft hart voor zijn kinderen. Zowel voor het jongste als voor de oudste. En

als een hartelijke vader zoekt hij het hart van zijn zoon. Daarom gaat hij naar zijn zoon toe en dringt bij hem aan om met hem naar binnen te gaan, zijn verloren broer te begroeten en zich te verheugen. En dat doet hij maar niet even terloops vanaf een afstand. Maar hij zoekt zijn zoon op en dringt echt en aanhoudend bij hem aan. Maar hij blijft zich verzetten.

En waarom hij zich verzet, wordt duidelijk als hij uitleg geeft aan zijn gedrag. “Zie”. Hij begint met het woordje “zie”. In dat woordje zit iets van verongelijkt zijn. “Ziet u dat dan niet?” “Snapt u het niet dat ik niet naar binnen wil gaan om feest te vieren. Dat is toch logisch. Dat kunt u zelf toch ook wel bedenken.” “Zie zoveel jaren ben ik al in uw dienst en nooit heb ik uw gebod overtreden, maar mij hebt u nooit een geitebokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. Doch nu die zoon van u gekomen is, die uw bezit heeft opgemaakt met slechte vrouwen, hebt u voor hem het gemeste kalf laten slachten.” Deze twee zinnen hebben een gelijke opbouw. In het eerste deel van de zinnen staat de handelswijze van de twee jongens beschreven en in het tweede deel van iedere zin de omgang van zijn vader met hem en zijn broer. Om daarmee een contrast aan te geven. Een contrast dat ook wel heel schril is. Zegt u nu zelf. En geen woord ervan is onwaar. De vader ontkent de waarheid van zijn woorden straks ook niet. Deze oudste zoon heeft altijd trouw zijn werk gedaan en nooit een gebod van zijn vader overtreden. Hij heeft meegewerkt om het familiebezit in stand te houden en te vergroten. Hij heeft zich altijd stipt aan de regels van zijn vader gehouden. Hij is altijd gehoorzaam geweest. En wat heeft hij ervoor terug gekregen? Nog geen bokje. Nog geen bokje om feest te vieren met zijn vrienden.

En kijk dan eens naar die jongste. “Die zoon van u”. Proeft u de afstand? Het is wel een zoon van zijn vader. Maar hij beschouwt hem niet als zijn broer. Want wat heeft hij gedaan? Heeft hij meegewerkt om het bezit van de familie in stand te houden en te vergroten? Nee. Integendeel. Hij heeft een deel daarvan opgeëist en het vervolgens verkwaanseld. Hij heeft het er doorheen gejaagd. En waarmee? Met dingen doen waarvan hij en zijn vader, ja ieder fatsoenlijk mens, vindt dat dat absoluut niet kan. Hij heeft zich ingelaten met slechte vrouwen. Met hoeren. Hij heeft erop los geleefd en zich om u en mij niet bekommerd. Maar nu hij teruggekomen is, hebt u voor hem het gemeste kalf geslacht.

En dan komt de reactie van zijn vader. En die ontkent niet dat het waar is wat zijn zoon zegt. Zijn zoon geeft een juiste voorstelling van zaken. Al legt hij met deze voorstelling zijn hart bloot voor zijn vader. Niet dat hij zich dat bewust is. Hij verwacht dat zijn vader zal inzien dat hij niet rechtvaardig met zijn oudste zoon is ongegaan. Zijn oudste zoon die zich zo voor het familiebezit heeft ingezet en altijd gehoorzaam is geweest. Maar op dat punt gaat de vader helemaal niet in. Nee. Hij zegt: “Kind, u bent altijd bij mij en al het mijne is het uwe. Wij moeten feestvieren en vrolijk zijn, want uw broer hier was dood en is levend geworden, hij was verloren en is gevonden.” Het antwoord van de vader lijkt helemaal niet in te gaan op wat zijn zoon hem verwijt. En dat gaat het ook niet. Want de vader vindt die hele gedachtengang niet aan de orde. Die hele gedachtengang onjuist. Niet wat de feiten betreft. Maar wel dat zijn zoon zo redeneert. Want hij redeneert als een knecht, als een dagloner. Als hij vindt dat zijn vader hem moet belonen voor zijn inzet en zijn gehoorzaamheid. In de gedachtengang van de jongen staat zijn vader daar en hij hier. En hij moet de genegenheid en de liefde van zijn vader verdienen.

Maar zo is het helemaal niet. Hij hoeft de liefde van zijn vader niet te verdienen. Zijn vader heeft hem eenvoudigweg lief. Want dit kind is zijn zoon. En hij mag altijd in die kring van zijn liefde zijn. Hij drukt dat ook uit in die liefdevolle woorden, waarmee hij zijn reactie begint: Kind, u bent altijd bij mij. Let op dat eerste woord: kind. De vader maakt zijn zoon geen grote verwijten of stoot hem van zich af. Ook niet nu blijkt dat zijn kind niet in liefde leeft. Nee. Ook hier zoekt de vader zijn verloren kind en probeert hem naar zich toe te halen. Kind, u bent altijd bij mij. Zijn zoon is toch altijd bij hem. Daar gaat het toch om. Wij zijn toch bij elkaar. We hebben elkaar toch en dat is toch het belangrijkste. Dat is toch ook jou vreugde. Dat je in de kring van liefde van je vader bent. En in die kring heb je toch ook alles wat je hart begeert? Want al mijn bezit is toch ook van jou. Als jij je inzet voor het familiebezit, dan is dat toch jouw en mijn bezit. We zijn toch vader en kind. We horen toch bij elkaar. En als je mij gehoorzaamt dan is dat toch niet alleen omdat dat moet, maar omdat je mij liefhebt en mij niet wilt kwetsen. En omdat je weet dat die regels goed zijn en we daardoor de vrede in huis wordt bewaard.

De jongste vroeg bij zijn terugkeer om dan maar een dagloner van zijn vader te zijn, omdat hij het niet waard was nog langer zijn kind te zijn. Maar de oudste heeft ook het

ouderlijk huis verlaten en zijn hart dichtgestopt voor de liefde van zijn vader. Hij was dan lichamelijk in het huis van zijn vader, maar leefde allang niet meer als een kind, maar als een dagloner, die werkt voor zijn loon en recht heeft op een beloning voor zijn inspanningen.

En in deze twee zonen illustreert de Here Jezus hoe het met de kinderen van Israël staat. Een deel heeft het huis van hun God en vader heel duidelijk verlaten en is het pad van de zonde opgegaan. Dat zijn de tollenaars en de zondaars. Maar er zijn ook andere kinderen in Israël. Kinderen die dan wel niet het pad van de zonde zijn opgegaan, maar die toch niet echt als kinderen van Israël leven. Maar die bij God in loondienst zijn gegaan en die anderen ook beschouwen als knechten van God en anderen beoordelen op hun verdienste. Maar de Here Jezus maakt hier dus duidelijk dat wie zo doet is in feite net zo verloren als wie het pad van de zonde op is gegaan. Want er is alleen toekomst voor kinderen van het verbond die kinderen willen zijn. Voor kinderen die genieten van de omgang met en de liefde van hun God. En die zich met hun Heiland verheugen over de andere kinderen in het huis van God. Zo werd uit de manier waarop de Farizeeën en schriftgeleerden met hun broeders en zusters omgaan duidelijk hoe ze zelf tegenover God staan. Werd duidelijk dat ze uiterlijk wel als trouwe kinderen van God leven, maar dat ze innerlijk buiten het verbond staan. Omdat het leven met God niet hun vreugde, hun geluk is, maar slechts zien als middel tot het echte geluk. Zoals de oudste zoon het geluk niet vond in het leven met zijn vader, maar het geluk zocht in het feesten met zijn vrienden.

De Farizeeën en schriftgeleerden hanteerden tegenover Jezus de regel zeg mij wie uw vrienden zijn en ik zal u zeggen wie u bent. Zo wilden ze de mensen tegen de Here Jezus opzetten. Maar de Here Jezus laat hier zien dat Hij slechts de verloren kinderen van Israël zoekt om hun leven uit de goot van de zonde te trekken. En in de gelijkenis van de verloren zoons laat hij zien dat het niet is: zeg mij wie uw vrienden zijn en ik zal u zeggen wie u bent. Maar dat het is: zeg mij hoe u in uw hart tegenover uw broeders en zusters staat en ik zal u zeggen hoe u tegenover God staat.

Vind u dat u niet eerlijk door God behandeld wordt, u niet het deel ontvangt dat u toekomt en u dus jaloers bent, dan betekent dat de liefde van God uw Vader voor u nog niet het hoogste goed is. Of bent u zo iemand die zijn broeders en zusters op afstand

houdt, omdat er dit of dat aan mankeert, dan beseft u blijkbaar niet dat u daarmee een kind van God afwijst en daarin uw Vader diep kwetst.

O, broeders en zusters, wat hebben wij toch nog veel te leren. Wat zijn wij van onszelf verloren mensen. Want wij zijn net als de verloren zoons uit de gelijkenis. Want geen van tweeën vond in de liefde van God zijn hoogste geluk, maar zocht het ergens anders. Terwijl de Here het ons elke zondag steeds weer voorhoudt: Ik ben uw geluk. En uw geluk is bij Mij te mogen zijn. En al het mijne is het uwe. Leef dan toch zonder reserve uit die onverdiende liefde. Die liefde die Ik vandaag weer heb bewezen in mijn Woord, maar ook in het sacrament van het Heilig Avondmaal. Want in het brood gaf Ik u mijn Zoon tot voedsel en drank voor uw eeuwig geluk. Ja, in dat brood en in die wijn gaf de Here Jezus ons Zichzelf. Laten wij ons dan toch overgeven aan deze liefde en echt bij God gaan wonen. Om vanuit de kracht van Gods liefde kracht te putten om op onze beurt liefde te geven. Aan al die broers en zussen die hier vanmiddag ook zitten. Laten we ons hart openstellen voor hen. Maar laten we ook liefde geven aan al de andere mensen die de Here op ons levenspad zet. Want daarin wordt onze Vader geëerd. Want daarin wordt zijn rijk, dat ook van ons is, gebouwd.

Laat dat toch de vrucht mogen zijn van al de liefde die de Here ons vandaag bewezen heeft in zijn huis. Dat wij als zijn kinderen ons geluk vinden in het leven door Hem, voor Hem en tot Hem.

Amen